»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«

на годину	К 32·—	40·— дин
на по године	К 16·—	20·— »
на четврт године	К 8·—	10·— »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 185. У Новом Саду, у среду 22. августа (4. септембра) 1907. Година XXIII.

Шта значи крвави догађај у Панаду?

Румунски листови донесоше у *црном* оквиру чланке о жртвама, што су пале при крвавом догађају у Панаду поводом *изборне победе* Румуна у Бејушу са избором румунскога родољуба дра *Лукачија*.

Тај крвави догађај у Панаду учинио је најжалоснији утисак не само у Румуна, који оплакују невине жртве свога народа, већ тај утисак је једнак у свију немађарских народа у Угарској. Али је тај утисак и од огромна замашаја, како у Аустрији, тако и у читавом образованом иноземству. *На ново се почињу испитивати унутарњи, народносни односаји у Угарској.* Велики светски лист, бечка „Нова Слободна Преса“ доноси на уводном месту врло значајан чланак, у којем каже, да је народносно питање за Угарску *најважније питање*, а ово да још није решено, од овога пак зависи будућност Угарске и оно, што се зове „мађарска народна држава“.

Заиста, оно крваво дело, што се догодило у Паваду, у другој се држави, где нема народноснога питања и где народносни односаји нису тако запети као у Угарској, никад не би могло догодити. У Панаду ударају хонведи на румунске сељаке не као на равноправне грађане, већ као на Румуне, и хонведски заповедник назива Румуне: „*смрдљивим* Власима“.

Ово је значајно. То показује најјасније, да племенска владавина, односно мржња против немађарских народа у Угарској још није престала. Бива и у другим државама, да падају невине жртве, и то баш често где војници интервенирају, али крваве жртве у Панаду пале су поводом изборне победе Румуна над мађарским кандидатом. Па ко је тај, што је услед великога пожртвовања румунских бирача изабран у Бејушу? То је прекаљени румунски родољуб, свештеник др. Лукачију, који је у своје доба због познатога румунскога меморандума имао да издржи дуготрајан затвор. То је човек велике интелигенције и жаркога родољубља. Досад, због гувернаменталнога притиска, није међу Румунима никад могао бити изабран. А у којем је срезу сада др. Лукачију био изабран? Баш у *румунском изборном срезу.* Овај су срез мађарске спахије и њихови приврженици држали неких четрдесет година. *Бејуш* лежи у бихарској жупанији, колевци Коломана оца и Стевана сина Тисе. У том изборном срезу Бејушу морали су досад сироти Румуни да бирају свагда онога, кога им спахије наметнуше, па је и последњи пут био изабран један Мађар, приврженик Кошутове странке, кога Румуни нису ни познавали. Али тај пређашњи посланик добио је своје ухљебије: постао је кр. јавни бележник, те је требало бирати новога посланика, зато су из Будимпеште хтели Румунима опет да наметну крајњега левичара, кога они нису ни познавали. Али румунски прваци не хтедоше дати из руку румунски срез. Отидоше међу народ па су радили за кандидатуру дра Лукачија. За кратко време Румуни беху листом за румунскога кандидата. Притисак од стране власти беше ужасан, али ово није сметало Румунима. Др. Лукачију буде изабран огромном већином од преко *800* гласова против мађарскога кандидата. Е, услед те румунске победе уђе као неки бес у оне, који су изборни срез у Бејушу због успеха од неких четрдесет година амо држали за мађарски срез. Било је страшно за њих, да у бихарској жупанији, у колевци Тисе оца и сина буде изабран за посланика на угарски сабор Румун, и то Румун народносне странке.

Оно, што би било природно и сасвим у реду: да у румунском срезу буде изабран Румун, то је тој господи нешто изванредно и страшно. Не само у Бејушу, него у читавој околици, у читавој бихарској жупанији огорчење против Румуна постаде највеће. Отуд се разјашњава, да су хонведи у Панаду, из незнатнога повода, пошли бајонетима на голоруке румунске сељаке.

Жалосни догађај у Панаду опомиње нас на наше српске изборе пре тридесет и више година. Какви су то били страшни избори у Панчеву, у Уздину, па у Тителу! У Панчеву у очи нашега Божића године 1873. позатвараше пред избор прве људе из свакога места. Било је за избор пописано преко 12000 бирача. Негдањи српски Граничари, долазећи на стотинама и стотинама кола, скупише се у Панчеву. Прва кола беху у Панчеву, а последња још у Црепаји. Граничари под ведрим небом, на зими од седамнаест гради Реомирових издржаше изборну борбу. На сред пијаце панчевачке ложили су ватре, а панчевачке су им госпе кувале паприкаш. Жупанијска власт ставила је против тих бирача читаву малу војску: беше пешака, коњаника, па чак и артиљериста. Борба трајаше три дана и четири ноћи, па кад српски народносни кандидат одмаче са више хиљада гласова, изборни председник прекине, а затим одгоди избор. Граничаре обузе највеће огорчење. Хтедоше да узму на јуриш варошку кућу, где је био избор и да нађу тога председника, који је одгодио избор. Да се то догодило, било би далеко веће крвопролиће, него што је било ових дана у Панаду. Срећом нађоше се српски родољуби, који су преклињали Граничаре, да се умире. Врли др. *Касашиновић* изађе пред народ и својом речитошћу умири велику огорченост, казујући народу, да ће ипак морати бити српски кандидат изабран.

Шта је било у Уздину, шта у Тителу, шта на Мутњачи при Милетићеву избору — било би на дуго описивати. Где су данас та времена? Где је тадашње одушевљење српскога народа. Данас је тај народ *отрован радикалском заразом.* Нема праве српске свести, нема правога одушевљења, народ остаје равнодушан и могу радикали да га залуде: да се грли и љуби са онима, који иду за тим, да униште српске школе, да се захука за онима, који *не ће* српски језик код железница у Хрватској-Славонији, који чине *највеће услуге* онима, који су подигли дрвље и камење против хрватско-српске коалиције. Устаните из гробова ви, Граничари, који сте се борили приликом избора у Панчеву, који сте препливали Мутњачу, да видите, куда су српски радикали одвели српски народ!

Крвави догађај у Панаду може да служи за поуку нама Србима. Жалосна је то појава, али онај део српскога народа, који је спрегао са радикалима, може да види, шта га чека од шовинизма и фанатизма његових савезника, у чије коло га је одвела радикалска новосадска клика.

Но уједно нека тај заведени део српскога народа узме пример од Румуна, шта је кадар учинити један народ, *кад је сложан*: може и после четрдесет година да наново задобије свој отети изборни срез, па да изабере за посланика такога родољуба, као што је др. Лукачију.

=

Сједињење Далмације.

Свакојаких људи има на овом свету. Има их малих, слабих, који уображавају, да се у њима крије бар десет Ираклија. Има их бедних главица, које држе, да својим мислима надмашавају бар туце Кантова. Често су ту међу нама, разговарамо се с њима и рукујемо, а често се љуте на нас, што никако не ћемо да поштујемо у њима небеске величине.

Такав је мали човек, који је понео на своју грбачу велик терет, др. Рудолф Хаваш. Тај је човек пронашао рецепт, којим би усрећио Далмацију. Не брине се он много, да ли је Далмацији стало до таквог усрећитеља — он јој се силом намеће. Као кучебер.

Рецепт је Хавашев врло прост. Далмацију треба једноставно сјединити с Угарском, па ће бити срећна. Баш као Хрватска и Славонија, или као немађарски народи у Угарској.

Тај вам човек лети путује по Далмацији. Зими пак држи предавања у Будимпешти. Говори свугде где год хоће да га слушају: У политичким и неполитичким, у научничким и ненаучничким друштвима. Говори о Далмацији све оно, што су други пре њега пронашли. О Далмацији додуше и последње далматинско чобанче има више појма него Хаваш, али у Будимпешти то му ни мало не смета. Онде је он без сумње најугледнији познавалац Далмације, где о њој знају од прилике исто толико, колико о Кини и Јапану.

Док је мађарска влада обмањивала српско-хрватску коалицију својим пријатељством, Хаваш беше у свом елементу. Тада изгледаше, као да његова агитација конгрујира с тежњама српског и хрватског народа. Хаваша је додуше већ онда требало одвикнути од необичне му разметљивости, јер је још онда тражио сједињење Далмације на основу неког мађарског историјског права. Баш као Векерле говорио је о Босни и Херцеговини. Хаваша је требало већ онда поучити, да историјска права само онда вреде што, кад имамо оружане силе, да им прибавимо важности. Иначе не вреде ни по луле дувана. Тако је пак и с проблематичним историјским правима мађарским.

Што пак ни сада, после изашиљања мађарског комесара у Хрватску, Хаваш не седи с миром, него и сад агитује за сједињење Далмације, то је већ комично. И сада, кад је на железничким пругама узакоњен мађарски језик, када Векерлова влада води према Хрватској политику јаче песнице и Хаваш иде у Далмацију, да агитује и проучава сједињење Далмације. Најиван човек! Он држи, да се Далматинци могу одушевити за Мађаре.

Имају Далматинци и очију и мозга: виде и разумевају, шта се догађа у Хрватској и Славонији. У случају, да се Далмација прителови Угарској, и њу то исто чека. А и ко ће вам рећи, да јарам остаје јарам, па звао се он немачки или мађарски.

И Хаваша је дакле у Далмацији чекало горко искуство. У мађарским смо новинама читали, да му је један угледан политичар у Задру рекао:

— Немојте мислити, да се Далматинци претерано одушевљавају за Мађаре, који увек имају пред очима само своје интересе, а правичне интересе других народа ни не узимају у обзир. С обзиром на свој положај не могу вам рећи више, али могу изјавити, ако се односаји не поправе, од сједињења Далмације за нашег живота не ће бити ништа.

Sapienti sat!

О сједињењу Далмације може тек онда бити говора, кад Мађари уреде свој односај према Хрватској и Славонији у смислу националних тежња српског и хрватског народа. Док то не буде, Хаваш ће остати мали човек, који је уобразио себи нешто велико.

Вешти ловци.

У Печују су почетком прошле недеље одржане занимљиве свечаности. Разна католичка удружења одржала су онде своје зборове и скупштине. Не би нас се то много тицало, да том приликом нису одржали свој збор Буњевци и Шокци. Али како су онде учествовала и наша браћа, крв наше крви, право је, да ова појава у нашој јавности не остане неопажена.

Католици имају своја пучка удружења. Има велик број и у Угарској. Сврха им је, да негују у народу побожност. Тако бар веле њихови програми и штатути. Програми међутим често нису друго, до покривачи потајних смерова.

Тако је то и код ових католичких пучких удружења. И ту „побожност“ сакрива друге потајне смерове. Њихова је права сврха, да осигурају уплив католичког клира и

клерикала над вернима. И то не верски уплив, него политички.

Католичка црква, или бар великодостојници њезини у Угарској, ступила је у службу мађаризације. Догађаји са словачким родољубима Јуригом, Хлинком, Јехличком јасно доказују, да католички бискупи заборављају на интернационалан карактер своје цркве те јој све већма истичу мађарски национaлан карактер. Католичка је црква тиме ступила у службу политике једног племена. Да ли ће јој то учврстити или поткопати углед, друга је ствар.

Када су дакле католички бискупи према родољубивим свештеницима немађарских народа узели на себе солгабировску улогу, право је, да се и ми око себе обазремо, те да видимо, пита се око нас догађа.

Прво да будемо на чисто с тиме, да ли ова католичка пучка удружења имају заиста ту сврху, да врше „побожност“. Начин, како бисмо ова удружења могли демаскирати, врло је прост. И у нашем народу опада побожност, а шири се неморал. Окупимо се дакле и ми у оваква пучка удружења; образујмо и ми своја православна народна друштва за ширење побожности, верских осећаја и моралности — па отидимо министру унутарњих послова, тражећи потврду штатута. Показао би нам врата. То би био најбољи доказ, како и католичка удружења имају другу сврху, а не да шире верске осећаје и побожност.

Та католичка удружења треба да сачувају Мађаре од социјалиста а Немце и Словаке од »народносних агитатора«. Тако исто Буњевце и Шокце.

Имају ова удружења још и једну специјалну политичку сврху. Целим овим католичким покретом управљају они исти људи, који стоје на челу пучкој странци. Једној дакле скроз реакционарној и клерикалној странци. Та су католичка удружења дакле обичне експозитуре и алептуре пучке странке, која према немађарским народима води најперфиднију те и најопаснију политику.

Када дакле видимо, како Зичијевци оснивају међу Буњевцима и Шокцима по Бачкој и Барањи католичка пучка удружења — мора нам бити јасно, да су то вешто разапели мреже, како би уловили што више душица, не ради побожности, него ради својих политичких сврха.

Буњевци у Суботици имају истина мален број своје народне интелигенције. Али су то људи, који истински воле свој народ и матерински језик. Они су прегли, да ослободе свој народ политичких паразита, који су Буњевце и Шокце употребљавали само на то, да се подигну до неке каријере. Ако хоће дакле да им посао око народног напретка уроди плодом, нека припазе на ове политичке агенте, који им се приближују под верском образином. Нека поуче свој народ, да вера и побожност немају никакве везе с политиком.

Ако би им пак у том послу око политичког еманципирања свог народа устребала наша помоћ, учтиво их молимо, да нас за овај мах извине. Ми имамо сад свог пречег посла: бирамо сумраковачког црквењака и карловачког патријарха.

#

НОВИ САД, 21. августа 1907.

— **Крајња безочност!** Нашим јадним радикалима ушло је већ у крв, да на *најбезочнији* начин поричу чињенице, које су читавом свету познате, па онда још имају смелости, да другом подмећу неистину.

Сомборски радикалски лист „Наше Коло“ под насловом: *„Докле ће лаж подгревати“* донело је чланак, који је „Застава“ репродуцирала а у којем, свету на видику, *пориче*, да је *Апоњи* забранио, да се у сведоџбама српских препаранада у Сомбору мање име *„Србин“*. Е па ту онда човеку стане памет! Наш Школски Савет имао је у том погледу преписку са министарством, *Апоњи у сабору* признаје, *да је издао такову наредбу*, велико-кикиндски посланик у сабору свечано *протестује* против тога, да се Србин у Угарској не сме назвати Србином — а радикали све то поричу и терају читав свет у лаж. Није ли то *крајња безочност!*

Нека ти радикали читају *званични стенографски извештај* о саборској седници, која је била дана 22. новембра 1906. Велико-кикиндски посланик држао је опширан говор, на који је гроф Алберт Апоњи, као министар богочасти и јавне наставе одговарао, а велико-кикиндски посланик реплицирао. Ми смо те говоре у свој опширности по званичном стенографском извештају донели у 254. броју „Бранника“ лањске године.

Ево шта је гроф Алберт Апоњи уз френетично одобравање сабора рекао: „Ragaszkodtam ahhoz, hogy ilyen jelzés, hogy magyar állampolgár Magyarországban hivatalos okmányban **szerbnek** neveztesséк, meg nem engedhető“. (Придржавао сам се тога, да не допуштам, да се мађарски држављанин у Мађарској, у званичној исправи сме назвати **Србином**). На ово је велико кикиндски посланик реплицирао: „Mi ünnepélyesen protesztálunk az ellen, hogy nekünk Magyarországon nem volna szabad *szerbeknek* nevezni magunkat és hogy azon *iskolai bizonyitványban* nem volna szabad kitenni, hogy szerb ajku“ (Ми свечано протестујемо против тога, да нама у Мађарској не би било слободно Србима се звати и да не би у оној школској сведоџби било слободно иставити, да је српскога племена).

Према овој саборској расправи, према оној чињеници, да је гроф Алберт Апоњи **признао**, да је издао наредбу, да се *у* сведоџби српских препаранада у Сомбору не сме иставити име **Србин**, према томе, што су тој расправи били сведоци преко четири стотине посланика, што о том постоји званичан саборски стенографски извештај — све то *порицати*, то је *врхунац безочности*, којом се могу служити скроз покварени људи, као што су наши јадни радикали.

Али за што то чине радикали? За што то чини сомборско „Коло“ и новосадска „Застава“? *За шта, да могу власницима у Будимпешти*, својим господарима *црно на бело доказати*, да они у српском народу умеју да бране Апоњија против онога, што је у српском народу учинило утисак најгори. Они га бране *неистином*, што не би чинили ни Мађари. *Та радикалска безочност није ништа друго* него **умиљавање** *ради Даља и будућега избора патријарха.* Па није-ли ово баш лупешка политика!

— **Казали истину!** У оном чланку у „Застави“ бр. 185. вечерњега листа, о којем говоримо у данашњем броју нашега листа овде горе, стоје на крају ове речи: „Лажите и клеветајте и даље! **То је наш занат**“. Е па једва једном рекоше радикали истину! Него чујемо, да је „вожда“ услед тога затресла грозница, те је таки наредио, да се ти бројеви „Заставе“ обуставе и дотично место поправи. Али забадава: по Новом Саду били су ти бројеви већ разнесени, а можда и за некоја места изван Новог Сада. Но „всује“ труд! Истина, коју признаше радикали, не да се обуставити, нити поправити, јер ту истину читав разборити српски свет зна. Право кажу радикали за себе: *лаж и клевета, то је* **наш** *занат.*

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Србија и Црна Гора.** Под тим насловом „Н. Сл. Преса“ има из Београда овај телеграм: „Изгледа да српска влада нешто енергичнијим држањем жели да демантује тврђење, да она изазива велико-српски покрет у Црној Гори. Листови, који припадају влади, донели су последњих дана чланке написане против личности бившег црногорског народног посланика *Шобајића*, који је емигрирао из Црне Горе. Они изјављују, да из личних разлога није опортуно учинити га националним мучеником. Осим тога спречен је прелаз црногорских емиграната преко српске границе, или су емигранти заустављени у пограничним местима. Чување границе сад је мало строжије. Кроз неколико дана отпутоваће ма Цетиње и наименовани отправник послова *Јовановић*. На тај начин биће успостављено дипломатско заступништво Србије на Цетињу, које је дуже време било прекинуто“.

ДОПИСИ.

Бела Црква, 18. августа. *(Четрдесетгодишња прослава овдашњег певачког друштва.)* На Велику Госпојину прославило је овдашње српско црквено певачко друштво четрдесетгодишњицу свога опстанка. И ако су овој прослави многе сметње и несугласице претходиле, ипак је прослава добро испала, што може на част служити приређивачком одбору.

ЛИСТАК.

ХРАБАР ЧОВЕК.

Лето је било лане врло непријатно на татаринском добру. Време је било врло лепо, те смо и дања имали задоста, али ја сам пао из немачког и из рачуна и због тога су родитељи са мном тако поступали, као да сам ја разапео Исуса Христа. Мати, колико ме је пута само погледала, увек ме је тако сажаљевала, да је бризнула у плач, а отац ме је хтео увек да убије, јер сам осрамотио породицу. Када сам првог дана појео три дињице и почео и четврту, опет ме хтеде ошамарити. Због тога сам се бавио највише у штали са кочијашима. Али и због тога је било зло. Наиме мати ме је честим чешљем сваке суботе сама чешљала. Дотле ме је чешљала, док уједаред гласно не врисну, и рече да сам се сасвим покварио и отац ми утрчи, погледа чешаљ и хтеде ме опет убити.

Онда је дошла у нашу кућу Душа. Душа је била чикина девојчица, оног чика-Стеве, што је становао у Осеку и друкчије се крстио, него ми, јер он је био Србин. Због тога су је послали до нас, јер мати јој се посвађала са оцем а и васпитачицу је одмах отерао. О томе нама деци нису ништа казали, али смо ми зато ипак одма све дознали.

Душа је такођер била од дванаест година, али виша од мене, тако лепа као анђео, а очи су јој такве биле, као наше црне цице. Одмах првог дана сам јој хтео чупати дугачку косу, — увек сам вукао за косу моје сестре, — али она ме тако јако шопи, да сам видео све звезде. Јако сам се зачудио и дођем у јарост, јер код нас девојке не смеју натраг ударити, него почну плакати, када их истучем, и због тога нападнем Душу, да је бацим на земљу. Онда ме удари песницом по руци тако, да ми је сва утрнула, затим други пут по трбуху тако, да се смучило, а трећи пут добијем по носу тако, да ми се нос закрвавио, а ја јој ни онда нисам могао близу доћи. То се зове боксирати. Нисам ни појма имао, да се мала девојчица у белом оделу зна и боксирати. Али Душа то зна, шта више зна се и мачевати, па и јашити, јер чика Стева, који је био мало жесток човек, научио ју је на све. Јако га је болело, што Душа није била син, него девојка.

Дакле одем до бунара, оперем мој крвави нос, а Душа оде у кућу а очи су јој заиста тако светлиле, као у наше црне цице.

Затим метнем у штап парче гвожђа и решим се, да ћу јој разбити главу, јер да бих мануо, да ствар тако легне, то би била срамота за цео наш разред. Не браним, макар ме отац због тога и опет тукао, побећи ћу од куће; и онако већ давно намеравам да одбегнем.

После подне одем да хватам рибе. Код нас није обичај рибе хватати пецаљком или мрежом, јер код нас има само неки јарак. Човек изује чизме, засука чакшире, затим до колена гази по води и тражи поред излокане обале. Рибу, ако је човек само ухвати, метне у шпаг од чакшира. Дакле како сам ушао у воду, уједаред са друге стране дође ми у сусрет Душа. И она је била босонога, одело је подигла до колена и хватала је рибу. Нисам још ништа ухватио, али је она ухватила једног врло лепог чикова.

Извадим из шпага шиљасто гвожђе и речем јој: Но, сада ћеш умрети!

Душа се зато ипак није поплашила, него баци рибу на обалу, затим зграби један велики округао камен и рече ми:

— Хоћу ли бити тако срећна?

Нисам је смео напасти, јер сам знао, да је ова Српкиња сва кадра, зато прибегнем лукавству, као што индијанци раде, метнем оружје у шпаг и смешећи се рекнем, да сам се само шалио.

На то се и она насмеје, баци велики камен и овако ми рече:

— Ако хоћеш, да склопимо мир, јер ја се не волим тући, када не морам. Ваљда ћу морати читав месец дана код вас остати, јер колико је пути само било зло због васпитачице, или због собарице, увек је месец дана трајала срдња код куће, а то сам већ опазила, да са твојим сестрама не могу ништа почети, јер оне су гуске. Али нас двоје можемо бити добри другови и врло лепо бисмо се забављали, ако ме не би издао.

— Добро! — одговорим. Де да склопимо мир.

— Закуни се! рече ми.

— Заклињем се рекох.

— Дакле одсада ћемо бити добри другови.

Приђе мени и двапут ме пољуби. Тако се догодило, да смо утврдили пријатељство на живот и на смрт, затим смо у јарку заједно ловили рибу, али поред лепог чикова ухватимо само још једну малену кесегу.

Душа је још код нас била онда, када је код нас дошао у лов чика Кемпелен. Чика Кемпелен је имао необичне грубе трепавице, бркови су му доле висили, као у морског пса на сликама Пејерове експедиције, ход му је био тако свечан, као у свештеника који је службу служио. Чика Кемпелен није ништа говорио и увек је направио такво лице, као да је срдит. То је због тога, што је он врло храбар човек. Пре неколико година је убио у двобоју на пиштоље чика-Шушковића, који је био мојој матери из далека род и онда се тетка Шушковићка тако поплашила, да је и она одмах умрла. Та пису на њу пуцали, али била је врло плашљива женска. Од тог доба су наши сви јако поштовали чика-Кемпелена, радовали се, када је дошао, увек су га у прочеље посадили поред матере, господа су га палидрвцима послуживала, када је хтео смотку да запали, а женске су казивале, да је интересантан човек. Права је истина, да је увек правио храбро лице. Једаред сам га видео, када се бријао, брада му је била сапуњава, али и онда је строго наборио чело. Када је мало пио, — јер код нас су после лова увек пили, — онда је био још већма срдит и увек је гледао око себе, да ли га држе код стола за доста храброг. Таком приликом су господа јако пазили, да не кажу случајно такво што, што би увредило чика-Кемпелена. Казивали су и то, да увек напуњен револвер има у шпагу.

Души сам све испричао, што сам о чика-Кемпелену знао, да је убио чика-Шушковића, да је и тетка Шушковићева умрла и како је храбар човек. Код ручка је она затим увек на чика-Кемпелена гледала. Напослетку чика-Кемпелен примети, да Душа не скида очију са њега па је запита:

— Допадам ли вам се, девојчице?

Душа је увек казивала оно, што мисли, те овако рече:

— Ни најмање!

Рече па пљуне.

— Па што ме гледате непрестано?

— Јер бих вас хтела нешто да запитам.

(Свршиће се.)

На овој прослави суделоваху седам певачких друштава и то: новосадски „*Невен*“, вршачко црквено певачко друштво, вршачко занатлијско певачко друштво, градиштанско певачко друштво из Србије, румунско певачко друштво „Concordia“ из Оравице и оба овдашња немачка певачка друштва.

Сва ова друштва под својим заставама упутише се у $^1/_2$10 с. у цркву, која беше препуна гостију. Службу је одслужио белоцрквански прота К. *Цијук*, а на кору је врло складно и прецизно певало друштво „Невен“ под управом свог коровође г. учитеља *Гајина*.

По свршеној литургији изашло се у порту и у лепо зеленилом искићеном чардаку обавило се поново освећење заставе и приступило се укупавању клинаца.

Око 1 сата беше заједнички ручак у српској читаоници. При ручку је изговорено више здравица. Здравио је председник *Симовић*, др. *Михајловић*, професор *Живојновић*, председник „Невена“, и умировљени учитељ вршачки Макса *Паншелиħ*, као оснивач нашег певачког друштва. Пошто је ова здравица уједно и историја нашега друштва, то је овде дословце бележимо.

Поштовани слушаоци!
Драга браћо певачи!

Време не познаје застој, оно јури џиновским корацима напред, па ево и нас догна до ове четрдесетгодишње прославе овог певечког друштва.

Као младић дођох за учитеља у ову варош 1864. године, пун амбиције и младићског жара, хтедох много, хтедох сувише. Али на жалост, јер затекох тада велик раздор и борбу између Срба и Румуна око деобе црквеног имања. Тадањи прваци ове општине, г. г. прота *Стефановић*, Глиша *Мичин*, Сима и Сава *Милушиновићи*, Тоша *Остојић*, Гаја *Стефановић*, Тома *Петровић*, *Симоновић*, Ј. *Божић*, Михајило *Рисшић*, *Гергуров*, *Кронић* и браћа *Јовановићи*, Јевта *Пуганик*, *Ешкушовић* и многи други, усредсредише сву своју бригу и старање око ове размирице, а омладина стајаше скрштених руку и не могаше ништа започети, ма да онда беше оно бујно доба омладинско, кад су на све стране ницале српске читаонице и певачка друштва. Тек по свршетку ове борбе 1866. г. пренусмо нас неколицина тадашњих омладинаца, као: Марко *Мичин*, Ђока *Милушиновић*, Мита *Милушиновић*, Јоца *Милушиновић*, Тома *Крестић*, Арон *Јовановић*, Лаза *Баниħ*, С. *Бокшар*, *Тергин* и многи други, те најпре основасмо читаоницу у гостионици код „Сунца“. Ту се сада скупљасмо, ту договарасмо, ту србовасмо, те после године дана, 1867., ова читаоница роди данашње певачко друштво, које ево данас слави четрдесетгодишњицу свог опстанка.

Подузеће ово беше скопчано са великим тешкоћама, али одушевљењем и самопрегором пребродисмо све то.

Семе, које тада посејасмо младићским жаром и маром, паде сретно на плодно земљиште, те српским родољубљем заливено клијало је, расло је, цветало, и, ево, плода донело, и данас се, ево, развило у снажно стабло, под чијим раширеним гранама прослављамо ево четрдесетгодишњицу постајања, и где се данас ори мото: „Певај, роде, нека гора јечи, љуте ране Србину залечи!“

Са овом пуном чашом у руци, а веселим и задовољним срцем у грудима наздрављам мојим милим ученицима, који данас стоје на управи овог друштва, јер су и они као моји добри ђаци при оснивању овог друштва много допринели, често трчкарајући са позивницама од куће до куће, а наиме мом вредном ученику и данашњем председнику овог друштва Јоци *Симовићу*.

Напослетку срдачна вам хвала, што ме одликовасте избором за почасног председника, што је за мене велико одликовање, веће од свих блиставих ордена.

Још један одзив душе ми моје
Примите браћо у срце своје,
Какву би срећу желет' вам хтео?
Језик не би изрећи умео,
Али што ми језик може рећи
То ћу вам, браћо, искрено изрећи,
Да Бог да увек у срећи цвали
Па никад не малаксали;
Да радња ваша и подузеће
Благослов Божји с висине стече,
Да вам Бог напретка згради,
Како би потомак млади
На истом месту одважно смело
Продужио, ово наше дело,
Што смо му ми почетка дали
И са својим трудом основали.

Напредујте, снажите се и челичите на огњу српске песме. Певајте роду своме, јер где се пева, ту рђавих нема!“

У вече беше приређена беседа у доста пространој дворани, али се ипак једва дисало.

Беседу је отворио г. Макса *Паншелиħ*, умировљени вршачки учитељ, „Прологом“, који је он пре 40 година као овд. учитељ прву беседу овог певачког друштва отворио, што на присутне учини велико изненађење и изазове тапшање.

За тим су редом певане песме суделовачких дружина по распореду. Ми се нећемо упуштати у оцењивање отпеваних песама, нама беху све миле и драге и све су бурним аплаусом изазиване и понављане.

После свршеног распореда омладина се дочепа веселих игара, а остарина се повуче у побочне собе, приређивачки одбор пак својим српским урођеним гостољубљем забављаше и двораше своје миле госте, док их и једне и друге није зора опоменула, да је време растанку.

Наша ће прослава остати нам дуго у лепој успомени, а држимо, да су и наши мили гости собом понели не мању успомену и задовољство са ове наше прославе.

□

Матица Српска.

Управни Одбор Матице Српске држао је 17. (30.) августа о. г. своју седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Високопреосвећени господин Митрофан Шевић, епископ бачки, брзојавио је из Карловаца, да је патријарх српски Георгије Бранковић преминуо 17. (30.) јула о. г. у 78 ој години живота свога. На глас о смрти патријарховој истакнута је на кући Матичиној застава, која се тамо 8 дана вила, председник Матичин заступао је Матицу на погребу и изјавио је како епископату тако и породици патријарховој саучешће Матичино у жалости им. Чланови управног одбора устајањем са својих места и усклицима: „Слава му!“ одали су почаст успомени покојног патријарха и по предлогу председникову стављена је у записник туга за великим губитком, који је постигао смрћу патријарховом и народ српски и цркву и просвету и школу и Матицу Српску, којој је покојник 43 године ревностан члан био и рад Матичин увек са љубављу пратио и своју радост о напретку Матичину изјављивао. — Узети су на тужно знање извештаји, да су преминули ови чланови Матичини: 1.) Никола Мандић, митрополит у Сарајеву. — 2.) Др. Паја Дракулић, адвокат из Сомбора. — 3.) Др. Јован Шевић, адвокат и јавни бележник у Руми. Успомени свију тих преминулих чланова указане су уобичајене почасти. — Краљ. угар. министарству унутрашњих послова у ствари потриживања Елека Опитија из Сибиња одговорено је, да Матица нема никаква утицаја на располагање са фондом Јована Трандафила за потпомагање удавача. — Краљ. угар. министарство богоштовља и јавне наставе јавља, да је прегледало и у реду нашло рачуне за годину 1905. о задужбини Павла Јовановића, Васе Јагазовића, Петра Костића, Гавре Романовића. Гедеона Дунђерског и о пензионом фонду чиновника Матичиних, и шаље разрешнице за те рачуне. — Исто министарство шаље неке примедбе на рачуне, вођене за годину 1905. о. задужбини Симе Ђорђевића, Христифора Шифмана, Софије Пасковићке и о фонду за заједничке управне трошкове и позива, да му се разјашњења у одређеном року поднесу, што ће се и учинити. — Исто Министарство извештава о оснивању резервног фонда, из ког ће се подмиривати издаци за поправљање и подизање нових зграда на салашу задужбине Симе Ђорђевића у Молу. — Исто министарство наређује, да се стечајеви на упражњена места из задужбине Гедеона Дунђерског не расписују само у српским листовима него и у званичним новинама мађарским. — Према позиву кр. управе јавних заклада у Будимпешти зготовиће се основна писма за задужбине Ђоке Радака из В. Кикинде, чим оставина Матици судски уручена буде. — Извештај о инвентарисању државних папира и хипотекарних зајмова свију фондова под управом Матице Српске узет је на знање. Државни папири износе: К 190.380·—; хипотекарни зајмови К 869.306·41; за сигурност хипотекарних зајмова служе хипотеке у вредности од К 2,789.356·—. Изасланство је сравнило сваки поједини државни папир као и сваки поједини хипотекарни зајам са инвентарима и главним књигама, закљученим 31. децембра 1906., те се уверило, да се све потпуно слаже. — По жељи Главног Надзорништва српских школа за Босну и Херцеговину јављено му је, које су стипендијске задужбине под управом Матичином намењене за просвету у Босни и Херцеговини. — Рачуни о свима фондовима за годину 1906., прегледани и од Управног Одбора и од скупштинских прегледача, подносе се на даљи преглед високом краљ. угарском министарству богоштовља и јавне наставе. — Извештај библиотекара Војина Срђанова о стању библиотеке у пословној години 1906./7. подноси се Скупштини. — Узет је одобравајући на знање извештај економског пододбора о одржаној дражби, којом се приликом издало у аренду под жито 13 ланаца земље из задужбине Марије Трандафилке за К 1075. Просечно по лапцу добивено је К 81·01. — За случај, чим буде од суда предана оставина Ђоке Радака Матици Српској на непосредно руковање, упућено је књиговодство, да заведе рачунске књиге за све задужбине Радакове, на броју седам, а фискал друштвени да зготови за сваку задужбину основно писмо. — С хвалом је примљена од Анастасије Недељковићке рођ. Станковић слика пок. јој мужа и добротвора народног Ђорђа Ф. Недељковића из млађег му доба, за дворану Матичину. — Члан Лука Јовановић из Брода, сад у Каменици, понавља свој предлог, да се постави три поуздана лица, да бесплатно управљају, под надзором Матичиним, Трандафилкином закладом за сирочад. Поднеће се Скупштини с том напоменом, да се тај предлог противи и вољи и основном писму Марије Трандафилке. — Поклањају су библиотеци манастира Хиландара сва издања Матичина, у колико их има. — Српска православна црквено-школска општина у Вршцу одговара, да ће се приликом одлучивања о споменику Јована Стерије Поповића свакако узети у обзир и модел београдског вајара Јована Пешића. — Узет је на знање позив Горњо-Мађарске Просветне Задруге у Њитри на скупштину, која ће се држати 12. септембра о. г. — Поклањају се српској народној Читаоници у Травнику „Књиге за народ“. — Узет је на знање извештај председникова, да му по смислу пословног реда није поднесен ни један предлог за Скупштину. — Одобрено је нешто мало зајмова. — Расправљено је још више предмета правне, економске и административне природе.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 21. августа 1907.

— **Српски Учитељски Конвикт у Новом Саду** примио је у јулу и августу т. г. ове чланарине и прилоге: од Ђорђа *Поповића*, главног школског референта 20 К свечарског прилога; — од Радована *Галовића*, учитеља у Гаћишту, 8 К 25 п. чланарине; од Бранка *Петровића*, учитеља у Врањеву, 10 К чланарине; — од Стеве *Нинчића*, ратара у Јозеповој, 100 К чланарине; — од Страхиње *Црнојачког*, учитеља у Каћу, 122 К уписнине и чланарине; — од Богољуба *Максимовића*, учитеља у Сурчину, у име уписнине и чланарине, 20 К; — од Стевана *Николајевића*, поседника из Стејановаца 100 К чланарине, — од Павла *Бошковића*, пароха у Руми, 70 К чланарине; — од Богдана *Панаотовића*, поседника у Баноштру, 100 К чланарине; — од Вељка П. *Петровића*. Александра *Коњовића*, Косте *Шијачког*, Ђоке *Михајловића*, Ђорђа *Крајновића*, Стевана *Радића*, Душана *Мушицког* и Богољуба *Максимовића* по 1 К свечарског прилога. — Од Неце *Симоновића* из Ирига друштвену обвезницу бр. 347. од 10 К као прилог; — од Ђоке *Пешакова*, економа из Мошорина 100 К чланарине; — од Јеврема *Радовановића*, економа из Шашинаца, 100 К чланарине. — Од Душана *Сремца*, економа из Шашинаца, 60 К чланарине.

— **Пожар**. Ноћас око поноћи појавила се ватра у подруму овдашње спецерајске трговине *Флеша*. Пожарници су брзо дошли и ватру угасили, али је један део робе ипак уништен.

— **Учитељски збор**. Добили смо овај позив: У смислу решења годишњег одбора учитељског збора среза старо-бечејског донесеног у седници, која је одржана у *Турији* дана 24. јула (6. августа) 1907. год. овим се позивате у седницу учитељског збора, која ће се одржати у Ст. Бечеју дана 6. (19.) септембра о. г. у 9 сати пре подне са овим дневним редом: 1. Отварање седнице. 2. Извештај год. одбора о раду му. 3. Практична радња: „*Деленье целих бројева са десетичним разломцима*“ од Косте *Замуровића*. 4. Расправа: „*У чему се састоји предности хришћанског васпитања над осталим васпитним системима? и зашто је баш хришћанско васпитање добро и умесно?*“ од Бошка *Букуровог*. 5. Практична радња: „*Вежбање у посматрању, мишљењу и говорењу*“ од Владана *Михајловића*. 6. Оцена Милана *Кићанског* на рад К. *Замуровића*. 7. Оцена Јована З. *Медурића* на рад Б. *Букуровог*. 8. Оцена Ђоке *Малешевића* на рад Вл. *Михајловића*. 9. Евентуални предлози. 10. Одобрење места за идући збор. 11. Подела радова за идући збор. 12. Критички претрес расправа. 13. Избор чесништва и год. одбора. 14. Избор два члана за оверовљење записника. 15. Затварање збора. Из седнице год. одбора држане у *Турији* 24. јула (6. августа) 1907. г. *Арк. Р. Павловић*, потпредседник год. одбора. *Крста Малешашки*, перовођа.

Г. г. чланови год. одбора упозорују се, да ће се седница год. одбора одржати у *Ст. Бечеју* уочи збора у 5 сати после подне.

Упозорују се чланови, да ће се *решшанција чланарине* приликом збора прикупљати.

— **Страјк**. У овдашњој творници кудеље обуставиле су јуче ујутро рад све раднице, њих 30 на броју. Захтевају да се отпусти први радник, који је, веле, био према њима безобразан. Јуче и данас вођени су преговори ради нагодбе, али до сад ти преговори нису имали успеха.

— **Свештеник убица**. Из Чачка (у Србији) јављају београдској „*Штампи*“ за овај ужасан догађај: 18. о. м. стављен је под суд и у притвор Глигорије *Марјић*, свештеник из Рашке. Он је оптужен, да је *убио једну младу жену* из своје парохије.

Али осим те кривице овај свештеник отпуштен је и за једну тешку повреду. Наиме, он је тако *грозно шукао једног свог парохијана*, да му је сломио једно ребро.

Ето, како је јеванђеље успело упитомити тога човека!

Новости са стране.

— **Несрећа у Кебеку**. Због пада једног моста догодила се тешка катастрофа у Канади, у Америци. О броју жртава не зна се ништа још тачно. Први телеграм, који је стигао у Европу, био је страшан и грозан. Нови мост код Кебека срушио се. По једној вести том приликом погинуло је на педесет људи, док према једној другој вести број повређених прелази две стотине и педесет. Теретни воз, због кога је и пао мост, састојао се из локомотиве и три вагона, пуна гвозденог материјала. Мост се проломио за неких осам стотина стопа дужине и том приликом пало је у реку осамдесет до деведесет лица, која су својим највећим делом погинула или опасно рањена. До сада је сахрањено седамдесет и шест лешина. Погинули и рањени раденици највећим својим делом су Американци. Мост, на чије се грађење до сада већ утрошило тридесет милијона круна, требао је да идуће године буде довршен. Штета је врло велика.

Власт је наредила, да се поведе најстожија истрага. Мисли се, да је прави узрок несрећи несолидан материјал, који је лиферован. Број погинулих износи деведесет и два. Нови мост у Кебеку требао је да буде саграђен и за железнички и за обичан саобраћај. Он је требао да буде саграђен на неколико километара изван вароши, и буде 46 метара високо над воденом површином. Сав је требао да лежи на једном луку и буде дугачак 548·61 метара.

Шала и сатира.

ИЗОСТАЛО.

На прогласу радикалне странке, којим јавља својим вернима, да је иступила из српско-хрватске коалиције — изостали су *потписи*, оригиналан проглас носио је оваке потписе:

1. Проглас саставио и радикалском народу наметнуо *Јаша Томић*, прави тајни саветник Његове Ексцеленције г. министра Фрање Кошута.

2. Овај проглас одобрио у име мађарско-чивутско-српског пријатељства *Аладар Бала*, ујвидечки велики жупан, као главни мотор и *Јожика Мајер*, јавни тајник горе споменуте фирме.

3. Овај проглас прегледао и одобрио по предлогу бана Ракоцаја *Фрања Кошут*, министар и врховни патрон „српске“ радикалне странке.

4. Зажмуриле, те негледуш потписале тако зване „вође“ радикалне странке из џепа Јаше Томића.

5. Са уздахом и сузама прочитао: српски народ.

*

Како су радикали иступили из српско-хрватске коалиције.

Кад је горњи проглас радикалне странке споразумно са свима родо-

љубима српским израђен, требало је и званично јавити српско-хрватској коалицији, да радикали иступају из ње. Јаша није хтео, да иде у Загреб, јер се бојао да не ће оданде безобзирце загрепсти натраг, јер тамо случајно нема кашике (а таку му кашику не би могао чак ни *Бенин* позајмити из свога чувеног музеума.) *Чика Мишу Михајловића* из Карловаца није смео опет Јаша послати, јер је он мало брбљав па би га могли тамо самосталци и напредни Хрвати ухватити за какву незгодну реч, па да се дигне завеса са оне паклене машинерије, која је проглас спремила и саставила. — *Красојевић* се чинио Јаши згодним, јер је *мутав*, али је Красојевић и крај ове изврсне своје особине ипак јако покварио стомак од Јашине политике, да је раће остао у Карлсбаду, да се лечи, него, да се горким пилулама, које би зацело добио у Загребу, поново озлотрби.

— *Радивојевића-Вачића* није хтео Јаша зато послати у Загреб, јер он је спољашњи символ радикалске политике, која се ослања о кошутовачку штаку. — *Бабића* није хтео послати Јаша зато, јер га је одредио већ на пангермански конгрес у немачкој провинцији: Срему, да изрази тамо конгресу симпатије радикалне странке. — *Жарка Миладиновића* је цитирао и цитирао, али овога нико на свету не покрену из *Даља*. Откада се то гладује и откада се то оштре вучји зуби! — Докторе медицине није хтео Јаша зато да пошље, јер они би могли довести радикалну странку у сумњу, да је болесна.

Зато је Јаша смислио, да је најбоље ту целу ствар по војнички удесити. Јаша ће као каплар просто предати двојици простих, врло простих војника, најбоље двојици чупавих новака једно писмо за српско-хрватску коалицију у Загребу. Они неће ни знати шта носе у писму, него ће предати, одсалутирати и одма се вратити. И зато је за тај посао чупавих а слепо покорних новака нашао за најзгодније: *Чуповића и Новака*.

И зато су они и однели Јашино писмо у Загреб. Нису муцали ни црвенели, јер нису, сироти, ни знали шта је у писму.

НОВИЈЕ.

Беч, 20. августа. Његово Величанство наш краљ управио је ручно писмо на свога генералнога ађутанта грофа *Пара* поводом педесетогодишњице службовања му, а тако исто и на фелцајгмајстора *Алборија*, врховног надворника трупа.

Пекинг, 20. августа. Почела су ванредна саветовања о стању државе. Трупе у Манцурији биће разрешене и одстраниће се разлике међу Кинезима у Манцурији.

Хаг, 20. августа. Италијански је делегат изјавио, да у интересу споразума држи за потребно, да се обавезни примирни поступак уведе за јуристична питања, али да владе саставе предлоге, како би се то начело могло применити у пракси, па да се у тим предлозима сложе.

Беч, 20. августа. Јуче се њих шестoро разболело од богиња.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „БРАНИКА“.

Подваљивање Далмацији.

Сплет, 21. августа. Мађарски професор др. Хаваш држао је овде предавање, у ком рече, да је угарска влада најбоље расположена према Далмацији. Нагодба с Хрватима се мора ревидирати, при чему би Хрвати добили сва права и у погледу језичке употребе. Угарска хоће само једну гарантију: да Хрвати држе с Угарском. (Види о том чланак у овом броју. — Ур. »Бр.«)

Преки суд на Сушаку.

Река, 21. августа. Због сукоба између Хрвата и Талијана стигао је овамо батаљон пешадије. На Сушаку ће прогласити опсадно стање.

60-годишњица владавине нашег владара.

Берлин, 21. августа. Чује се, да ће немачки цар Вељем II. доћи у походе цару и краљу Фрањи Јосифу, да му лично честита 60 годишњицу владања.

Туча на збору.

Праг, 21. августа. У Словнику су се потукли клерикали и народне социјалисте. Заступник Мисливец је страшно избијен.

ТРГОВИНА.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

од 21. августа (3. септ.) 1907. г.

Пшеница I. каквоће	— —	К	21·60 п.
„ II. „	— —	„	20·60 „
Зоб — — —	— —	„	15·— „
Јечам нови — —	— —	„	13·20 „
Кукуруз: — —	— —	„	—·— „
окрњен (стари)	—	„	13·80 „
нови у клиповима		„	—·— „

Довози: добри.
Расположење за куповање: добро.
Продато је: 200 мтц. пшенице, 50 мтц. зоби, 40 мтц. јечма и 150 мтц. кукуруза.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС.

Трговина мануфактуре, шпецераја, галантерије и намука

Коста Максимовић

КАРАНСЕБЕШ

потребује **једног старијег спомоћника**, самосталног продавца, који осим српског романски, немачки добро, а од части мађарски говори. Ступање одма или за 14 дана.

Стан и кост у кући; осим тога плата 40—50 круна. 454 1—3

На знање.

Од 15. септембра о. г. почевши

ОТВОРИЋУ

ПАШУ

на мојој пустари од 1600 ланаца, такозвани Königsdorf (Острво) под Опавом у Банату. — Ко је рад, да марву или овце пушта, нека се обрати на мене у Тител.

Примећујем, да ће овце од беле марве одељене бити. — Паша је једна од најчистијих и најбољих без икакве заразе.

452 1-3 С поштовањем

Лазар М. Јанковић.

НА ЗНАЊЕ

Г. Г. свештеницима и учитељима!

СВЕ ТИСКАНИЦЕ

могу се добити **за српске вероисповедне школе** и то: **Дневник** о похађању свакидашње школе. **Записник** о свршеном школском раду. **Дневник** о похађању потворне школе. **Школске сведоџбе** итд.

За комуналне и државне школе и дечја забавишта: Elömeneteli és mulasztási napló. Felvételi napló. Foglalkozási napló. Felvételi jegy. Látogatási napló. Kisdedóvodaköteles gyermekek névsora stb.

За парохијска звања: породични (домовни) **протоколи, изводи** и **протоколи** крштених, венчаних и умрлих, **изводи**, снабдевени на полеђини са мађарским преводом, **додатак инвентару, уверење, извешће и испит, књижнице** за прирез и уплату парохијала и верозаконских приноса, као и **књижице** за уплату црквеног зајма и т. д.

Све горе наведене тисканице штампане су на изврсно финој хартији.

Особито препоручујем **Српску читанку** од Мите Ђорђевића, коју је примио СНШк. Савет за I. и II. разред виших девојачких школа. Цена је књизи тврдо укориченој 1 К.

Исто тако препоручујем своје велико стовариште **сваковрсног писаћег прибора**, као: хартије, пера, мастила, оловака, писаљака, креде, сунђера, правачника и т. д., а све *по цени јефтиније него игде.*

Моли за *многобројне наруџбине*

Ђорђе Ивковић,

власник штампарије и књиговезнице

451 1-3 у Новом Саду.

Два ђака

ИЛИ ДЕВОЈЧИЦЕ

узела би на стан и храну уз врло повољне услове једна породица, где би под надзором учитељице која влада врло добро мађарским језиком — могла деца добар успех у школи показати. Ближа извешћа у администрацији „Браника“. 3—3

ЗЕМЉА ПОК. ЈОВАНОВИЋА ЧИЧЕ У ТИТЕЛУ

издаје се поз закуп уједно на једну или више година.

Оферте треба поднети до 15. септембра по новом кал. на

СТАРАТЕЉСТВО

446 3-3 гимн. фонда у Новом Саду.

Част нам је овим штованом грађанству из Новог Сада и околине до повољног знања ставити, да ћемо **15. септембра т. г.** на овдашњој пијаци постојећу шпецераја и деликатеса трговину

ФЛЕШ и ВЕРМЕШ

примити и под нашом судски протоколисаном фирмом

ПЕТРОВИЋ и ПОПОВИЋ,

даље водити.

Молећи поштовано грађанство Новога Сада и околине, да нас као млађе Србе почетнике у нашем новом подузећу потпомогне, јављамо, да ћемо радњу повећати, свежом робом снабдети и сав труд уложити, да поклоњено нам поверење у сваком погледу оправдамо.

С одличним поштовањем

450 1—3 **ПЕТРОВИЋ и ПОПОВИЋ.**

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ
Грчко-школска ул. бр. 11.

У кући
г. дра МИХ. ПОЛИТА.

Штампарија је снабдевена са најбољим брзотисцима које креће ГАС-МОТОР; најмодернијим словима, орнаментима и украсима.

Препоручује се п. н. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као:

ДЕОНИЦА, ДИПЛОМА,
позива на беседе и забаве,
разних трговачких тисканица,
ДЕЛА,
брошира, часописа,
заручница, посетница,
ЈЕЛОВНИКА,
посмртних објава
и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду

Пословних

КЊИГА

сваке врсте.

Препоручујемо се славним црквено-школским општинама за израду

домовних, крштених
и посмртних
ПРОТОКОЛА,
годишњих
ПРОРАЧУНА
и т. д.

Све ове послове израђујемо брзо, тачно и чисто.

Сваку поруџбину смо у стању у духу данашње најмодерније технике извести.

ЦЕНА УМЕРЕНА,
ИЗРАДА СОЛИДНА И ЧИСТА.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито **разне позивнице** и остале поруџбе и са основом **(Tondruck)** прецизно и чисто.

С поштовањем **ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“.**

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.